

OVERVÅGNINGSNOTAT 2012

BAGGRUND OG ANALYSE FRA REGION SYDDANMARK

I henhold til Lov om erhvervsfremme har de regionale vækstfora til opgave at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår. Med dette overvågningsnotat redegøres kort for den regionale udvikling og vækstvilkår i Region Syddanmark.

HOVEDUDFORDRINGER:

- **Lav vækst** – den samlede økonomiske vækst i Syddanmark ligger fortsat lavt sammenlignet med Hovedstaden, Midtjylland og Nordjylland. Efter et par år med negativ økonomisk vækst og faldende produktivitet, var der i 2010 en beskedent økonomisk vækst og en stigning i produktivitet på mere end 3 pct.
- **Nettoeksport af kloge hoveder og drenge med manglende uddannelse** – flere unge tager nu en uddannelse, men stadig for få - især drenge. Samtidig vender for få af de unge, der uddanner sig i bl.a. Aarhus og København, tilbage til regionen
- **Arbejdsstyrkens kvalifikationer** – uddannelsesniveautet i Syddanmark og særligt andelen af højtuddannede blandt de beskæftigede er lav. Regionaløkonomiske fremskrivninger viser desuden, at mange ufaglærte fremover vil få vanskeligt ved at finde arbejde uden en opkvalificering

INDLEDNING

Efter et par år med negativ økonomisk vækst både i Region Syddanmark og i det øvrige Danmark har der i 2010 været beskedent positiv økonomisk vækst. Samtidig viser stærk syddansk produktivitetsvækst i 2010 stor tilpasningsevne, så syddansk erhvervsliv efter et par hårde år står tilbage med en styrket konkurrenceevne, som på længere sigt er afgørende for en positiv udvikling.

De globale markeder og investorerne har været afventende omkring holdbarheden af løsningerne på den europæiske gælds-krise. Imidlertid peger konjunktural fra Danmarks Statistik og Region Syddanmarks Vækstbarometer på en stabiliseret situation på kort sigt.

Nedenfor beskrives udviklingen i Region Syddanmark og øvrige regioner frem til og med 2010. Tallene suppleres af foreløbige nationale tal for 2011, resultater fra Vækstbarometeret og aktuelle tal for beskæftigelsen.

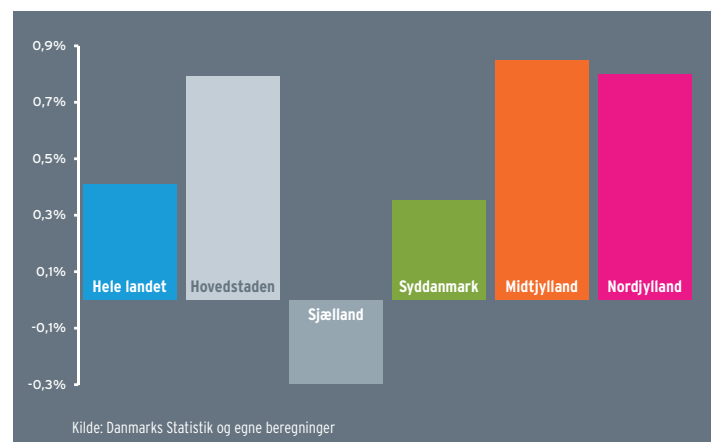
1. Syddansk vækst og produktivitet

De seneste ti år har den økonomiske vækst været lav i alle regioner (figur 1). Negative tal i 2008 og 2009 bragte Syddanmark en bundplacering i 2009, men de nye tal har overladt bundplaceringen til Sjælland. Uændret er det dog, at væksten i Syddanmark kun er halvt så stor som i Hovedstaden, Midt- og Nordjylland.

Hvor stor er værdien af det hver enkelt beskæftiget producerer, og hvor mange er i beskæftigelse? Det afgør, hvor stor den samlede værdiskabelse (bruttoværditilvækst) og dermed den økonomiske vækst bliver. De næste år er der ikke udsigt til, at der bliver flere personer i den erhvervsaktive alder.

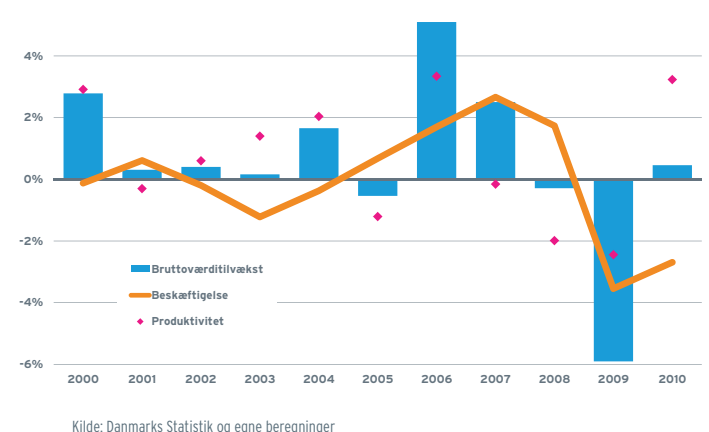
01 VÆKST 2000-2010

– gennemsnitlig årlig økonomisk vækst (bruttoværditilvækst)

02 ÅRLIG SYDDANSK VÆKST, 2000-2010

– i bruttoværditilvækst, beskæftigelse og produktivitet

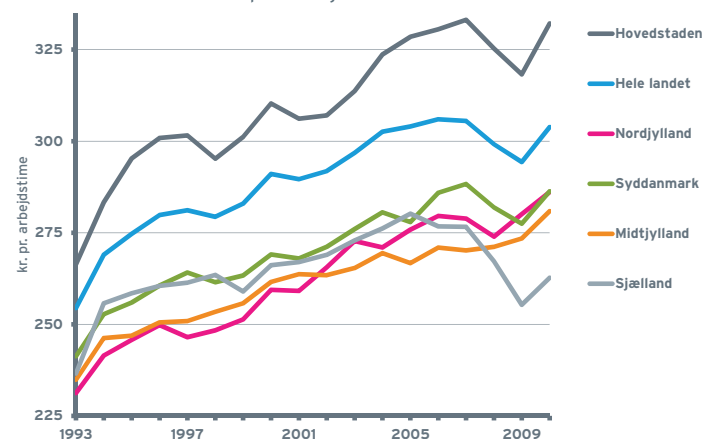
I 2011 var erhvervsfrekvensen i Syddanmark svagt stigende sammenlignet med året før. Men med knap 79 procent er den stadig noget under målet om at nå et niveau svarende til OECD Top 5 på 83 procent.

Med et svagt faldende antal beskæftigede vil den økonomiske vækst i Syddanmark primært være bestemt af udviklingen i produktiviteten (værdiskabelse pr. beskæftiget eller pr. arbejdstime).

Produktivitetsvæksten i Syddanmark var 3,2 procent i 2010 (figur 2 og 3). Til sammenligning er den foreløbige produktivitetsvækst i OECD på 2,2 procent i 2010. Med et mål om, at regionen i 2020 har en produktivitet, der er 10 procent over OECD-snittet, så var 2010 et i skridt i den rigtige retning.

03 ARBEJDSPRODUKTIVITET 1993-2010

– bruttoværditilvækst pr. arbejdstime

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

LAV ØKONOMISK VÆKST

– betydning af erhvervsstruktur og brancheproduktivitet

Økonomisk vækst handler ikke alene om at løbe hurtigere, men også om erhvervsstruktur og produktivitetsniveau indenfor de enkelte brancher. Der skal altså både arbejdes effektivt og kigges på, om arbejdet er i en branche med relativ høj produktivitet eller er placeret sådan i værdikæden, at det giver afkast på højt niveau.

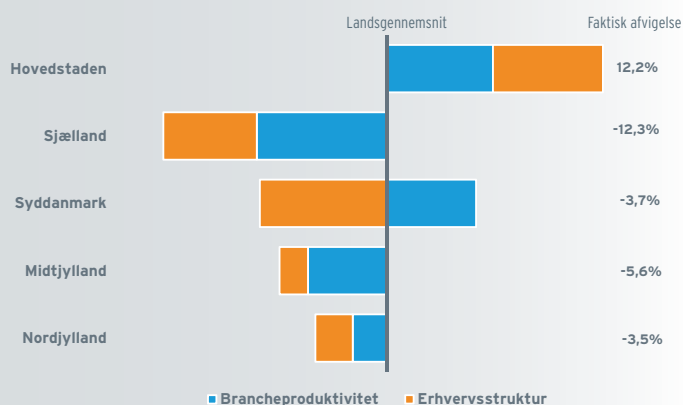
Set over en længere årrække skyldes den lave vækst i regionen i høj grad, at Syddanmark er overrepræsenteret i brancher, hvor væksten er lavere end gennemsnittet.

Figuren nederst viser, at Syddanmark er relativt specialiseret i Handel og transport, Bygge og anlæg samt Landbrug, skovbrug og fiskeri. De store brancher Handel og transport og Bygge og anlæg står for 31 procent af den syddanske beskæftigelse, mens Landbrug kun står for 4 procent. For alle tre gælder, at produktiviteten er lav og den årlige økonomiske vækst lav eller negativ.

I brancher som Finansiering og forsikring samt Information og kommunikation, hvor der beskæftiges relativt få i regionen er både produktiviteten og den årlige vækst høj.

REGIONALE FORSKELLE I ARBEJDSPRODUKTIVITET, 2010

– bidrag fra erhvervsstruktur og brancheproduktivitet

Figuren viser i hvilken grad de regionale produktivitsforskelle skyldes erhvervsstruktur hhv. relativ produktivitetsniveau i de enkelte brancher i de enkelte regioner. De viste bidrag er beregnede estimater, mens faktisk afvigelser er angivet til højre for figuren. Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

I figuren ovenfor kigges der nærmere på produktiviteten. Her bliver det klart, at afvigelse fra gennemsnittet for Syddanmarks vedkommende alene skyldes erhvervsstrukturen, mens en relativ høj syddansk produktivitet – i de enkelte brancher – kompenserer noget for en ellers lav samlet produktivitet.

Specialiseret	SPECIALISERINGSGRAD		PRODUKTIVITET		ÅRLIG VÆKST 2000-2010	
	– andel af national beskæftigelse		– afvigelse fra landsgennemsnit		Syddanmark	Hele landet
Landbrug, skovbrug og fiskeri	30,2%	-49,7%	85,7%	-2,1%	-2,2%	
Bygge og anlæg	24,4%	-20,3%	62,5%	-1,5%	-1,7%	
Handel og transport	24,3%	-27,0%	8,3%	0,8%	-0,3%	
Finansiering og forsikring	17,0%	-33,0%		5,7%	6,7%	
Information og kommunikation	16,6%			3,3%	7,3%	
Industri	15,6%			-1,3%	-1,1%	
Erhvervsservice	13,2%			0,9%	0,9%	

I figuren kan hver branche følges fra venstre mod højre. De blå liggende søjler viser syddanske andele af den samlede nationale beskæftigelse i hver branche. Er branchen over den orange strek har Syddanmark en relativ specialisering. De røde og grønne søjler viser ved sammenligning med gennemsnitlig produktivitet om

brancherne er hhv. høj- eller lavproduktive. I tabellen yderst til højre er vist gennemsnitlig årlig økonomisk vækst i brancherne i Syddanmark og hele landet. Brancherne i figuren udgør 64 procent af de beskæftigede. Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

VÆKSTBAROMETER: FORTSAT TRO PÅ VÆKST

Virksomhederne ser vækst i krystalkuglen for 2012 i Region Syddanmark. Men de er ikke helt så optimistiske som for et år siden.

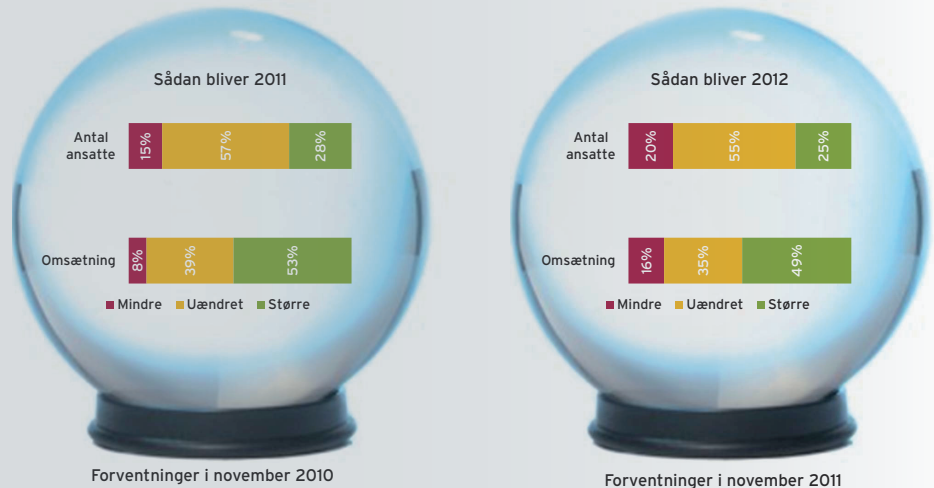
Målt på omsætning er der vækstopoptimisme i alle brancher og virksomhedsstørrelser, men optimismen er mere behersket end ved indgangen til 2011. Troen på vækst udløser kun forventning om jobvækst i fem ud af

ti brancher og oftere hos de større virksomheder end de mindre. De positive forventninger til jobskabelse synes mere udbredt i Jylland end på Fyn.

Blandt de mest optimistiske brancher er Industrien og Videnstjenesteydelser, mens Bygge- og anlæg og detailhandel hører til blandt pessimisterne.

ET KIG I KRYSTALKUGLEN

- forventninger til virksomhedens omsætning og antal ansatte i det kommende år

Kilde: Region Syddanmarks vækstbarometer, december 2011

2. STABILITET I 2011

Nationalt

De foreløbige nationalregnskabstal viser, at mens den økonomiske vækst har været ret beskedent i 2011, så er produktivitetsvæksten fortsat (figur 5).

Kombinationen – faldende beskæftigelse og positive vækststal – gav en stærk produktivitetsvækst allerede fra 2. halvår 2009 og langt ind i 2010. Omend på et mere beskedent niveau er den udvikling fortsat gennem hele 2011.

Produktivitetsniveauet har nu indhentet det tabte i årene forud. Det giver håb om, at der igen kan skabes nye globale konkurrencedygtige job i Danmark, men den samlede beskæftigelse falder fortsat svagt.

Regionalt

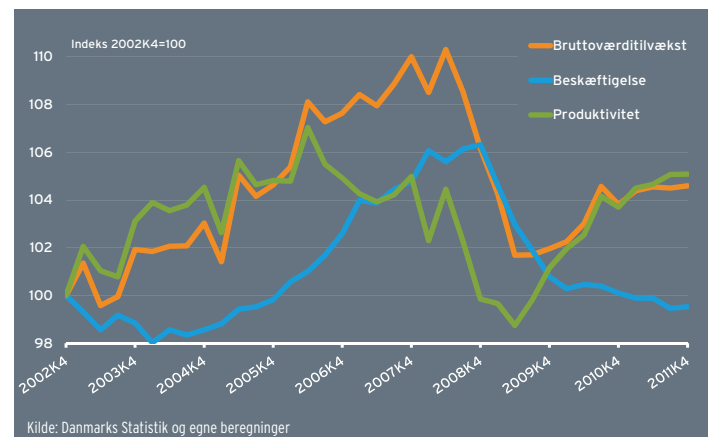
På regionalt plan er månedlige beskæftigelsestal de mest aktuelle pejlemærker for udviklingen. Efter en kun to årig periode, hvor 23.500 flere blev ledige i regionen, er antallet af ledige i januar 2012 uændret i forhold til året før.

Den største udfordring er stadig at få de mange særligt ufaglærte, der blev ramt af ledighed, da konjunkturerne vendte, tilbage i arbejde.

Derudover er der en hastigt stigende udfordring med ungdomsarbejdsløshed. 24 procent af de ledige er under 30 år. En del må forventes at være på vej til at starte på uddannelse, men rigtig mange er færdiguddannede.

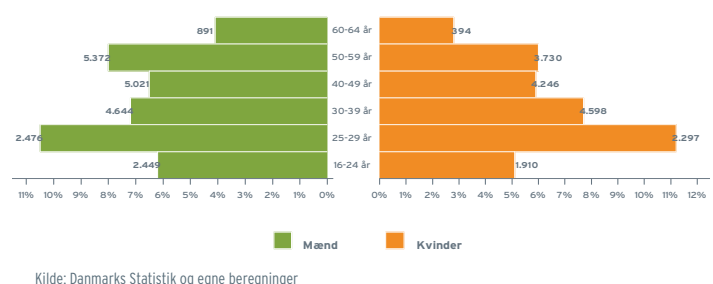
05 BRUTTOVÆRDIILVÆKST, BESKÆFTIGELSE OG PRODUKTIVITET

– tal for hele landet, 2002K4 – 2011K4

06 FULDTIDSLEDIGE I SYDDANMARK

– fordelt på køn og alder, januar 2012

3. UDDANNELSE

Flere tager uddannelse - men stadig for få drenge

Andelen af unge, der forventes at tage mindst en ungdomsuddannelse, er stigende og ligger nu på 90 procent. Retningen er rigtig, men der er stadig et stykke vej til målet om, at 95 procent af en årgang skal have mindst en ungdomsuddannelse.

10 procent af de der forlod grundskolen i 2010 får ikke en kompetencegivende uddannelse. Herudover er der næsten 7 procent, som tager en ungdomsuddannelse, men ikke får brugt den som afsæt til en egentlig erhvervskompetencegivende uddannelse. Samlet ser der værst ud for drengene, hvor hver femte af 2010 årgangen forventes at stå uden en erhvervskompetencegivende uddannelse (figur 7).

Med de stadig stigende krav til arbejdsstyrken og udflytning af produktionsjob er vurderingen, at en stor del af denne gruppe på længere sigt vil få svært ved overhovedet at finde fodfæste på arbejdsmarkedet.

61 procent af pigerne vil formentlig tage en videregående uddannelse. Også her halter drengene efter. Målet er, at 50 procent af drengene tager en videregående uddannelse. De er godt på vej, men mangler endnu nogle procentpoint.

Nettoeksport af kloge hoveder

En anden helt stor syddansk udfordring ligger i, at mange unge i Region Syddanmark tager deres videregående uddannelse i bl.a. Aarhus og København og for få vender tilbage. Efter endt uddannelse slår mange sig ned og får job i eller omkring de store studiebyer, hvor de er med til at skabe høj værditilvækst dér.

Figur 8 illustrerer problemet. Næsten seks ud af ti af de unge, der er flyttet fra regionen og ikke kommet tilbage, har en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Det samme gælder kun for hver femte af dem, som er blevet i regionen. Til gengæld har knap 40 procent af de som er vendt hjem til regionen en mellemlang eller lang videregående uddannelse.

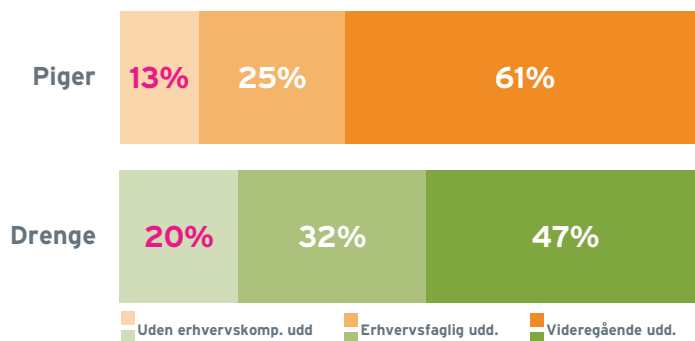
Tiltrækning af højt kvalificerede

Adgang til velkvalificeret arbejdskraft er afgørende for de syddanske virksomheder, men andelen af højtuddannede beskæftiget i regionen er lavt sammenlignet med resten af landet (figur 9).

Om den lave andel skyldes, at udbuddet af højtuddannede, der ønsker at arbejde i regionen er for lavt, eller det skyldes, at det syddanske erhvervsliv ikke efterspørger flere, er ikke helt entydigt.

På den ene side viser aktuelle tal fra Beskæftigelsesregion Syddanmark, at 13 procent af de forgæves rekrutteringer vedrører job, hvor der efterspørges kvalifikationer svarende til en lang videregående uddannelse. Sat i forhold til beskæftigelsesandelen er tallet relativt stort og indikerer, at det er sværere at rekruttere højtuddannede med de rette kvalifikationer.

07 UDDANNELSESPROFIL

Figuren viser, hvordan de unge, der forlod 9. klasse i 2010, formentlig vil komme igennem uddannelsessystemet frem til år 2035. I figuren er ikke medtaget en mindre restgruppe på 1-2 procent. Den udgøres bl.a. af unge på særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse.

Datakilde: Undervisningsministeriets profilmodel 2010

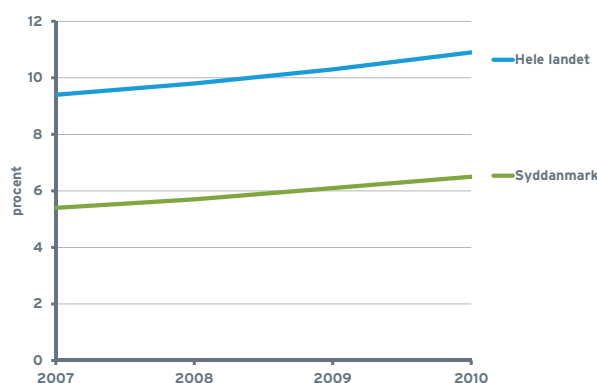
08 UDDANNELSESBALANCE

	Fortsat i regionen	Hjemvendte	Tilflyttere	Tilflyttere
Uden erhvervskomp. udd.	24 %	19 %	22 %	17 %
Erhvervsfaglig + KVU	55 %	41 %	36 %	27 %
MVU + LVU	21 %	39 %	42 %	56 %
Samlet antal	28.360	8.454	6.962	14.573

Tabellen viser uddannelsesniveauer for de årgange, der forlod grundskolen i 1991, 1992, 1993 og 1994. Det ses af tabellen, at unge, der forlader regionen for at uddanne sig, ender med en længere uddannelse end de, der bliver.

Datakilde: Danmarks Statistik

09 ANDEL HØJT UDDANNEDE, 2007-2010

Figuren viser andelen af beskæftigede med lang videregående uddannelse i Syddanmark og hele landet.

Kilde: Danmarks statistik og egne beregninger

På den anden side viser undersøgelser fra Syddansk Universitet, at op mod halvdelen af de, som tager en videregående uddannelse på Syddansk Universitet får deres første job uden for regionen. Det kunne indikere, at efterspørgslen efter deres kompetencer er større andre steder i landet.

4. IVÆRKSÆTTERI

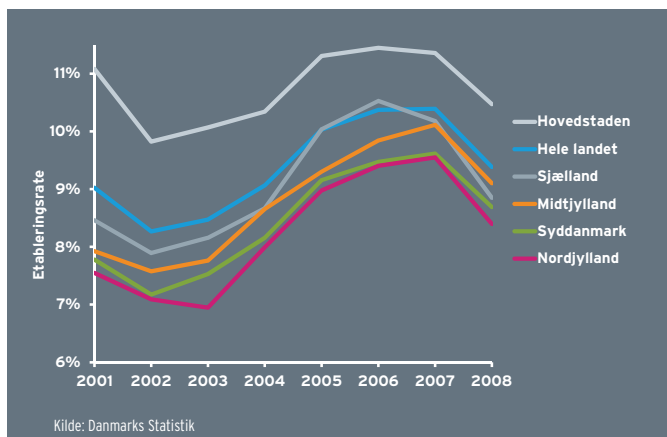
Nye virksomheder

I 2008 udgjorde de nyetablerede virksomheder under 9 procent af det samlede antal virksomheder i Syddanmark. Etableringsraten i regionen er faldet fra 2007 til 2008, og Syddanmark er blandt de regioner, der relativt set er dårligst til at skabe nye virksomheder (figur 10).

Til gengæld viser en undersøgelse fra Erhvervsstyrelsen, at ønsket om at blive selvstændig er størst i Syddanmark. Næsten 4 ud af 10 mellem 18 og 64 år svarede i 2011, at de ville foretrække at være selvstændig frem for lønmodtager. Så der er potentiale til flere iværksættere.

10 ETABLERINGSRATER 2001-2008

– andel nye virksomheder i pct af samtlige virksomheder

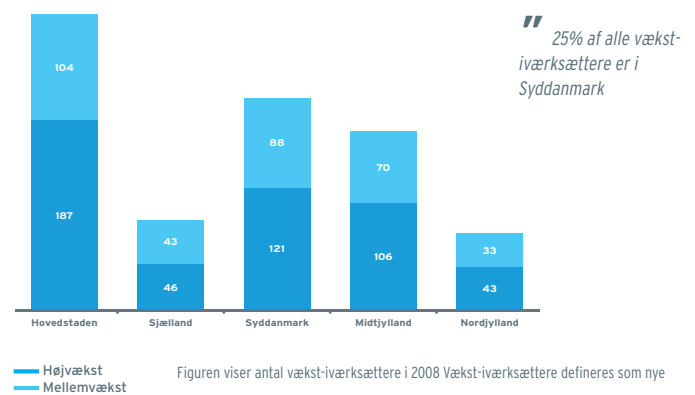

Vækstiværksættere

Iværksættere spiller en vigtig rolle for dynamikken og væksten i Syddanmark. Nye virksomheder er ofte mere innovative, omstillingsdygtige og bedre til at udnytte ny teknologi end etablerede virksomheder. Samtidig udfordrer de nye virksomheder de eksisterende virksomheder på markedet og styrker herved konkurrencen.

Det gælder særligt de iværksættere, der vokser så meget, at de udvikler sig til såkaldte vækst-iværksættere. Syddanmark er her helt i front med en høj andel af de danske vækst-iværksættere (figur 11).

11 VÆKST-IVÆRKSÆTTERE FORDELT PÅ REGIONER

Figuren viser antal vækst-iværksættere i 2008. Vækst-iværksættere defineres som nye virksomheder, der har mindst 5 ansatte 2 år efter etableringen og en gennemsnitlig årlig vækst på mere end 10 (mellemvækst) hhv. 20 pct. (højvækst) årligt de efterfølgende 3 år.
Kilde: Danmarks Statistik bearbejdet af e-Statistik.dk

5. INNOVATION

Virksomhedernes evne til at udvikle nye produkter, processer, markedsføringsmetoder, organisationsformer mv. har stor betydning for regionens konkurrenceevne.

De regionale opgørelser af innovationsgraden er behæftet med forholdsvis stor usikkerhed, men viser umiddelbart, at innovationsaktiviteten i Syddanmark følger gennemsnittet i de andre regioner (figur 12).

I Syddanmark er 32 procent innovative i relation til produkt- og procesudvikling, mens en lidt mindre andel er det omkring nyudvikling af deres organisation og inden for markedsføring.

12 ANDEL INNOVATIVE VIRKSOMHEDER 2009

– fordelt på innovationstype

